

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa, Complectens Omnia Morum Præcepta, Et Principia Decisionis Omnium Conscientiæ Casuum, Suis Quæque Momentis Stabilita

Ad usum Parochorum, & Confessariorum

Continens Tractatus De Virtutibus Moralibus, De Justitia Et Jure Et De
Contractibus

Antoine, Paul-Gabriel

Ingolstadii, MDCCXXXIII.

VD18 90392159

Q. 14. An licet aliquid ultra fortem exigere ratione periculi ejusdem fortis?

urn:nbn:de:hbz:466:1-40993

ratione partis non solutæ cap. 9. *de panis*. Idem die si mora non sit notabilis, nam si per bidduum, vel hebdomadam ultraterminum præfinitum solutio differatur, ordinariè non debet æstimari culpa digna pœnâ constitutâ saltem totâ. *Less. De Lugo, &c.* Pœna autem conventionalis, positis his conditionibus debetur ante omnem sententiam. Quia debetur ex vi pacti justî; & hæc est intentio contrahentium, ut ipso jure transgressor pœnam solvere teneatur sine necessitate judicem adeundi cum sumptibus, & molestiis, saltem si petatur: sicque communis hominum sensus intelligit. At justapactio jure naturali, si obligat in conscientia ante omnem sententiam. Multi tamen putant talem pœnam solvi non debere antequam petatur expressè, vel tacitè. Quia mutuans, si non petat solutionem pœnæ cum facile possit, censetur eam condonare; & pœna videtur imponi sub hac tacita conditione, si petatur.

Q. 14. *An licet aliquid ultra sortem exigere ratione periculi ejusdem sortis?*

Resp. I. Nihil licet exigere à pauperibus ratione periculi sortis orti ex eorum inopiâ. Quia I. tale periculum est intrinsicum huic mutuo in actu individuo: sive tali mutuo ex natura sua accessorium est: accessorium autem sequitur naturam principalis ex reg. 42.

Gg 4

jur.

jur. in 6. ergo cum nihil possit exigi pro ipso mutuo, ita nec pro tali periculo. 2. Cum charitas obliget ad illis mutuandum, ut eorum necessitati subveniatur, obligat quoque, ut id fiat sine ullo eorum gravamine, ideoque ut subeatur gratis hoc periculum: alioqui non sufficienter levaretur eorum egestas. 3. Alioqui possent maximè opprimi pauperes, & eo plus ab iis exigi posset. quo egentiores sunt, ideoque digniores majore subsidio, non gravamine. 4. S. Congregatio Cardinalium infra laudanda permittit aliquid accipi solum ratione periculi prout in casu à Missionariis propositum erat, scilicet quod oriebatur ex culpa infidelitate, & injustitia mutuatarii, non autem ex ejus inopia.

Resp. II. Multi docent licere aliquid ultra sortem pacisci, & exigere ratione periculi mutuo extrinseci. Probant I. ex decreto S. Congregationis de propaganda fide ab Innoc. X. & a Cabassut, relato: *in Sinarum regno lege stabilitum est, ut in mutuo triginta pro centum accipiantur absque respectu lucri cessantis, aut damni emergentis. Queritur utrum Chinesibus sit licitum pro pecuniarum suarum mutuo, licet non interveniat lucrum cessans, aut damnum emergens, prædictam pro centum triginta regni lege taxatam quantitatem accipere? Et causa dubitandi est, quia in recuperanda pecunia est aliquod periculum, scilicet quod qui accipit mutuatum, fugiat, vel quod tardet in solvendo, vel quod necessarium*
fit

sit coram iudice repetere, vel propter alia hujus-
 modi. Sic respondit S. Congregatio: Censuit
 S. Congregatio Cardinalium S. R. E. ratione mu-
 tui immediate, & præcisè nihil esse accipiendum
 ultra sortem principalem: si vero aliquid reci-
 piant ratione periculi probabiliter imminentis,
 prout in casu, non esse inquietandos, dummodo
 habeatur ratio probabilitatis periculi, & qualita-
 tis ejusdem, ac servata proportione inter pericu-
 lum, & id quod accipitur. Et Innoc. X. præce-
 pit omnibus Millionariis sub excommunicati-
 one lata sententiæ, ut omnia responsa hujus
 decreti observarent, & illis, uterentur, donec
 sua sanctitas, vel sedes Apostolica aliud sta-
 tuerit. 2. Quia probabile periculum sortis
 mutuo extrinsecum, quod scilicet nascitur ex
 eo, quod detur homini decoctori, vel injusto,
 qui aliunde habet bona saltem in spe certa, est
 à tali mutuo separabile nempe per pignus, aut
 hypothecam, quam potest dare; & simul est
 pretio æstimabile: nam ex S. Th. q. 77. a. 4.
 ad 2. licitum est carius vendere propter peri-
 culum, cui venditor se exponit transferendo
 rem de loco in locum. Idem dicunt de extra-
 ordinariis difficultatibus, laboribus, impensis,
 molestiis probabiliter in recuperanda sorte
 subeundis ex culpa mutuatarii, eo quòd hæc
 sint mutuo extrinseca, & pretio æstimabilia.

Sed ut hoc titulo aliquid possit justè exigere,
 has requirunt conditiones. I. Ut periculum
 sit verè probabile, & extrinsecum mutuo, ne

hoc prætextu pallientur usuræ: quale non est quoties mutuarius est industrius, verax, justus, & de quo non datur prudens præsumptio, quod non sit soluturus. 2. Ut in hoc auctarium consentiat mutuarius. 3. Ut mutuans non compellat illum ad secum paciscendum de periculo, sed ei relinquat libertatem affecurandi sortem per pignus, hypothecam, vel alium fidejussorem: alioqui sine causa imponeretur illi onus pretio æstimabile, ad quod non obligatur, quod est usurarium. 4. Ut non plus exigatur quàm iudicio communi prudentum valeat tale periculum subeundum, habita ratione quantitatis summæ mutuatæ, & magnitudinis periculi servatæque proportione inter periculum & auctarium.

Nec obstat, inquiunt, cap. *naviganti. de usur.* ubi: Greg. IX. ait. *Naviganti vel eunti ad mundinas certam mutuans pecuniæ quantitatem, pro eo quod suscipit in se periculum, recepturus aliquando ultra sortem, usurarius est censendus.* Nam censetur usurarius, quia supponitur noluisse mutuare nisi ea conditione, ut ipse periculum sortis certo pretio in se susciperet, & sic sine justa causa imposuisse mutuatorio sine justa causa onus pretio æstimabile, privando eum libertate affecurandi sortem aliâ viâ commodiore, nempe per pignus, vel fidejussorem. Alii putant mendum in textum irrepsisse, & legendum esse, *usurarius non est censendus.* ob verba immediatè sequentia: *ille quoque, qui dat de-*

cem

em solidos, ut alio tempore totidem sibi grani, vini, vel olei mensuræ reddantur: quæ licet plus valeant, utrum plus, vel minus solutionis tempore fuerint valitura, verisimiliter dubitatur; non debet ex hoc uirarius reputari. Particula, quoque inquit, paritatem, & conformitatem sonat, adeoque indicat Pontificem velle neutrum censendum esse usurarium: si enim de uno vellet, & non de altero, dixisset ille e contra, ille tamen. Ita Barbosa, Layman, &c.

Si objicias 1. Auctarium non esse medium aptum ad tollendum sortis periculum, imò illud augere. 2. Inde sequi posse aliquid exigi pro periculo auctarii ipsius, & sic in infinitum, cum illud etiam periclitetur. 3. Mutuatarium teneri periculum illud tollere redditione sortis. 4. S. Congregat. & Innoc. X. illud solum tolerare, cum dicat non esse inquietandos.

Respondent ad 1. Auctarium illud non exigi ad tollendum periculum futurum, sed pro periculo præsentis, & damno quodam actu existente, quod actu subit mutuans, dum pecuniam in manu sua certam exponit manui periculosa, in qua est minoris valoris, quam in sua. Nec auctarium augere periculum sortis, nam mutuans quotannis recipiens parum ob periculum, quamvis postea sortem amittat, minus damnum patietur; & interea mutuatarius poterit lucrari ex mutuo ad sortem solvendam. Ad 2. illud auctarium speratum licet

licet periclitans, esse sufficientem compensationem, ideoque nihil posse exigi pro illius periculo. Ad 3 restitutione sortis non tolli periculum, quod ante illam subivit mutuans, & quod erat pretio æstimabile, sed jam non continuari. Ad 4. negant id tolerari tantum, nam quærebatur, an id esset licitum, & respondet non esse licitum ratione mutui, sed ratione periculi propositi non debere inquietari. Sanè si id jure naturali esset illicitum, deberent Missionarii monere, & impedire ne quid tale exigatur.

Q. 15. An lex, vel consuetudo Provinciae est titulus legitimus aliquid ultra sortem exigendi?

Resp. Neg. Si nullus alius adsit titulus iustus. Quia cum perceptio lucri ex mutuo sit jure divino vetita, nullo alio jure potest esse licita. Igitur lex, quæ permittit ex quovis mutuo aliquid ultra sortem, v. g. 5. pro centum exigere, & de eo pacisci, imò præcipit iudici, ut mutuatarium compellat ad hoc augmentum persolvendum mutuanti, semper præsumit, & supponit titulum interesse, nempe lucrum cessans, vel damnum emergens. Quare si nullum reipsa ex mutuo lucrum cesset, vel damnum sequatur; tunc nihil potest in conscientia ultra sortem exigere, & accepta restituere debent. Item non licet plus accipere, quam sit